

SPRÁVA MJR. INT. ERNESTA CZAYKU O ČINNOSTI INTENDANCIE VI. TAKTICKEJ SKUPINY POČAS SNP

JAROSLAV KOZOLKA

KOZOLKA, J.: Report of Mjr. Int. Ernest Czayka about the Activity of the 6th Tactical Group Commissary during SNU. *Vojenská história*, 1, 25, 2021, pp 125-141, Bratislava.

The material provides information about the activity of the Commissary of the 2nd Defence Area and later after reorganisation of the 1st CS Army in Slovakia, about the activity of the 6th Tactical Group during SNU, lead by the superintendent cent. Int. Ernest Czayka, graduate of the Military College in Bratislava, department "B" (Commissary). The report in question was prepared by mjr. int. Ernest Czayka after the end of World War 2, in January 1948, at the time performing the function of commissary of the 10th Division in Košice. The report was prepared based on the instruction of the rear commander of the 4th area, gen. int. Vojtech Danielovič. The report was intended as a part of the summary complex overview of the combat activity of the 1st CS Army in Slovakia during the Slovak National Uprising. It was supposed to provide detailed information about the army activity in the field of commissary provision of the troops from the beginning of SNU, when it was divided to the 1st and 2nd defence area, after reorganisation transformed to six (ground) tactical groups and an air group. The summary work about the army activity in SNU was to contain the overviews of activities of the individual services, including the commissary of the 6th tactical group.

Keywords: Slovakia, Army of the 1st Slovak Republic, Slovak National Uprising. Commissary service, 20th century.

Predmetom skúmania Slovenského národného povstania z pohľadu vojenských dejín Slovenska bola a dodnes je predovšetkým bojová činnosť 1. čs. armády na Slovensku a partizánskych skupín, ako aj bojová činnosť nemeckých okupačných vojsk a slovenská branná moc, ktorá bola v dôsledku SNP v rozklade.

Na prvý pohľad sa zdá, že problematika jednotlivých druhov služieb, ich organizácia a činnosť, snád' okrem zdravotníckej služby, nie je pre vojenskú históriu ani zďaleka taká atraktívna ako bojová činnosť vojsk. Pritom osobitné, multifunkčné postavenie z pohľadu svojich úloh má medzi službami intendančná služba. Jej význam z pohľadu vojenskej histórie je dodnes pomerne nedocenený, nevenuje sa jej dostatočný priestor. V slovenskej odbornej historickej literatúre je organizácii a činnosti intendancie povstaleckej armády venovaná minimálna pozornosť. Kusé informácie sú zamerané predovšetkým na jej základnú organizáciu,¹ resp. na niektoré špecifické otázky intendančného zabezpečenia. Intendančná služba sa zväčša iba okrajovo uvádza v spomienkach účastníkov SNP a v odbornej literatúre. Pritom iba vďaka činnosti intendancie² a jej zložiek, ako aj ďalších služieb ako zdravotníckej, veterinárnej, zbrojnej služby a iných druhov služieb na úseku materiálneho zabezpečenia armády bolo možné, aby 1. čs. armáda na Slovensku mohla počas SNP počas dvoch mesiacov vykonávať bojovú činnosť a vzdorovať nemeckej armáde. Intendencia veliteľstva 1. čs. armády na Slo-

¹ Kol. aut. *Dôstojníci a štáby povstaleckej armády. Organizačná štruktúra 1. československej armády na Slovensku*. Banská Bystrica : Múzeum SNP, 1994, s. 154-161; BOSÁK, Pavel. Organizácia 1. Československej armády na Slovensku. In *Stredné Slovensko 9. Spoločenské vedy. Zborník stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica : Stredoslovenské múzeum, 1990, s. 34-93.

² Úlohou intendančnej služby bolo zabezpečovať pre vyššie veliteľstvá, vojskové telesá a vojenské úrady finančné prostriedky, ako aj hmotné prostriedky na stravovanie, odievanie, ubytovanie, liečenie a čiastočne na vystrojenie a vyzbrojenie. In FIDLER, Jiří – SLUKA Václav (ed.). *Encyklopedie branné moci Republiky Československé 1920 – 1938*. Praha : Libri, 2006, s. 298.

vensku a intendancie obranných oblastí, neskôr reorganizovaných na intendancie taktických skupín, v septembri 1944 okrem svojich základných úloh materiálneho a iného zabezpečovania vojsk, plnili aj ďalšiu špecifickú úlohu, keď v slovenských horách pripravovali zásoby zbraní, proviantu a šatstva pre potreby vojenských a partizánskych jednotiek, nakoľko sa počítalo v dôsledku zhoršujúcej sa situácie na fronte s prechodom 1. čs. armády na Slovensku na partizánsky spôsob boja.

Čo sa týka činnosti intendancie Veliteľstva Obrannej oblasti 2 (VOO2) a neskôr veliteľstva VI. taktickej skupiny (VI. TS) počas SNP, plnila tu mimoriadne náročné úlohy materiálneho a iného zabezpečenia vojsk VOO2,³ po reorganizácii povstaleckej armády vojsk VI. TS „Zobor“, ktoré bojovali v hornatom teréne stredného Slovenska. Skupina mala za úlohu brániť severné doliny Nízkych Tatier, počnúc od Demänovskej doliny po Ľubochňanskú dolinu, mala prehradzovať smery na Banskú Bystricu pri Bielom Potoku, Železnom, Liptovskej Osade a držať aj údolie Oravy.⁴ Sily a prostriedky, ktorými skupina disponovala, sa menili podľa potrieb vyplývajúcich z aktuálnej bojovej situácie a možností povstaleckej armády. VI. TS predstavovala počtom vojsk a bojových prostriedkov vyššiu jednotku približne vo veľkosti väčšej brigády, resp. divízie, no zároveň bola, vzhľadom na reorganizáciu 1. čs. armády na Slovensku v septembri 1944, komplexnejšia, pružnejšia a samostatnejšia, a to aj vrátane jej tylového zabezpečenia. Neskôr, po obsadení Ružomberka nemeckou armádou, sa bojová činnosť VI. TS sústredila na rozhodnú obranu na čiare Ostrô – Biely Potok – Vlkolíne a na obranu Ľubochňanskej doliny, pričom čelila enormne silnému tlaku nemeckých vojsk, ktoré sa snažili prebiť cez obranu VI. TS až do Banskej Bystrice a obsadiť ju. Po ťažkých, rozhorčených bojoch napokon velenie VI. TS dostalo 26. októbra 1944 rozkaz na ústup, ktorý sa postupne premenil na rozpad skupiny.⁵ Na starosti intendancie, na čele ktorej bol stot. int. Ernest Czayka, bolo materiálne, proviantné, výstrojné, výzbrojné a finančné zabezpečenie vojsk v bojových podmienkach.⁶ Prednosta intendancie VOO2, neskôr VI. TS, veliteľsky podliehal veliteľovi Obrannej oblasti 2, neskôr veliteľovi VI. TS. Po odbornej a materiálnej stránke podliehal prednostovi intendancie veliteľstva 1. čs. armády na Slovensku. Prednostovi intendancie VI. TS podliehali hospodárske správy, poľná pokladňa, Intendančný sklad, poľné jatky a poľné pekárne, pričom na rozvoz materiálu a stravy mala intendancia k dispozícii autočatu (v počte 5 nákladných áut) a vozatajskú kolónu (so šesťdesiatimi vozmi). Stot. int. E. Czayka v rámci VI. TS vykonal zásadnejšiu zmenu v organizácii hospodárskych správ (HS), keď namiesto HS jednotlivých útvarov (práporov) vytvoril tri HS, ktoré neboli súčasťou jednotlivých jednotiek, ale boli samostatné, priamo podriadené prednostovi intendancie VI. TS. HS vojenskej nemocnice však ponechal v podriadenosti veliteľa vojenskej poľnej nemocnice, vzhľadom na špecifické potreby vojenskej poľnej nemocnice.

Napriek tomu, že činnosť intendancie, a osobitne činnosť intendancie v 1. čs. armáde na Slovensku, nie je predmetom záujmu vojenskej histórie, je potrebné poukázať, že archívne fondy Vojenského historického ústavu – Vojenského historického archívu v Bratislave a Archívu Múzea SNP v Banskej Bystrici disponujú zaujímavými dokumentmi, vzťahujúcimi sa na organizáciu a činnosť intendancie povstaleckej armády.

³ Veliteľom obrannej oblasti 2 bol do 6. 9. 1944 plk. pech. Ladislav Bodický, od 6. 9. 1944 pplk. pech. Ján Černek. Podliehali mu p. pl. 4, p. pl. 5, p. pl. 6 a del. pl. 2, ako aj stredisko remont. Po reorganizácii 1. čs. armády na Slovensku bola vytvorená VI. TS s viacerými podriadenými pešími práporami, delostreleckými a inými jednotkami, veliteľom ktorej bol pplk. pech. Ján Černek. In Kol. aut. *Dôstojníci a štáby*, c. d., s. 25-26, 124-135.

⁴ Kol. aut. *Dôstojníci a štáby*, c. d., s. 124-125.

⁵ Tamže, s. 124-125.

⁶ Organizácia intendancie a jej činnosť vychádzala z čs. vojenského predpisu G – V „Poľný poriadok (Poľní řád)“, Hlava IV „Úlohy a všeobecná organizácia služieb“, čl. 72.

Pre štúdium danej problematiky môže napomôcť prezentovaný materiál, paradoxne nepochádzajúci z archívu, ktorý je vo vlastníctve súkromnej osoby, zameraný na organizáciu a činnosť intendancie VOO2, neskôr VI. taktickej skupiny (VI. TS). Na prelome rokov 1947/1948 sa totiž vedenie čs. armády rozhodlo zhromaždiť všetky podstatné informácie a podklady o organizácii a bojovej činnosti 1. čs. armády na Slovensku. Aktivita sa pritom nezameriavala iba na bojovú činnosť armády, ale aj na materiálne a zdravotnícke zabezpečenie armády. Úloha zhromaždiť podklady o organizácii a činnosti intendancie 1. čs. armády na Slovensku bola zverená veliteľovi tyla 4. vojenskej oblasti gen. int. Vojtechovi Danielovičovi,⁷ ktorý bol počas SNP prednostom intendancie veliteľstva povstaleckej armády. Na základe uvedenej funkcie bol nadriadený prednostom intendancií všetkých TS. Vypracovaním podkladov o organizácii a činnosti intendancie 2. obrannej oblasti a následne VI. taktickej skupiny bol poverený práve jej bývalý prednosta mjr. int. Ernest Czayka. Prezentovaný materiál sa v jednom výtlačku zachoval v pozostalosti Ernesta Czayku, ktorý poskytl pre publikačné účely jeho dcéra Júlia Ostruszková, rod. Czayková, za čo jej patrí veľká vďaka.

* * *

Pred prezentáciou samotných dokumentov je vhodné uviesť životopis autora správy, Ernesta Czayku. Narodil sa 12. januára 1913 v Košiciach. Po absolvovaní štyroch ročníkov obcej školy v Košiciach v rokoch 1920 – 1924 študoval osem rokov na reálnej škole v Košiciach, na ktorej v roku 1932 úspešne zložil maturitu.⁸ Po absolvovaní odvodného konania

⁷ DANIELOVIČ (pôvodne DANIELOVITS), Vojtech Gejza (* 14. 7. 1904, Prešov – † 1. 9. 1955, Praha), gen. int., účastník SNP a prednosta intendancie 1. čs. armády na Slovensku. Po absolvovaní stredoškolského štúdia, ukončeného maturitou v r. 1924, sa zamestnal na finančnej správe v Prešove. V r. 1926 nastúpil do Vojenskej akadémie v Hraniciach na Morave (VA) ako vojenský akademik, ktorú ukončil v r. 1928 ako por. pech. Bol zaradený k p. pl. 4 „Prokopa Veľkého“ v Josefove. Od októbra 1928 do júla 1929 absolvoval aplikačnú školu pre dôst. pech. v Pechotnom učilišti v Miloviciach. V r. 1930 – 1934 bol zaradený v Hradci Králové. Od marca do apríla 1932 absolvoval pozorovateľský kurz pre dôstojníkov pri VLU v Prostějove. Dňom 1. 10. 1932 povýšený na npor. pech. Od decembra 1934 do polovice júla 1937 bol frekventantom Vysokej intendantskej školy (VÍŠ) v Prahe. Po jej absolvovaní bol pridelený na velít. 7. div. v Olomouci. Od 1. 10. 1937 kpt. pech., od 1. 7. 1938 preložený do skupiny dôstojníkov intendantsva. Od septembra 1938 zaradený na velít. IV. zboru v Olomouci. Počas mobilizácie v r. 1938 bol pridelený k intendancii Hraničného pásma XIII, od polovice februára 1939 premiestnený k intendancii velít. V. zboru v Trenčíne. Po vzniku Slovenského štátu pridelený na II. (správny) odbor MNO, ku dňu 1. 5. 1939 ustanovený za jeho prednostu a šéfa intendantnej služby armády. Od 17. 5. 1939 mjr. int. Od októbra 1939 prednosta intendancie velít. 2. divízie v Banskej Bystrici, od 1. 10. 1940 prednosta intendancie veliteľstva pri velít. 1. divízie v Trenčíne. Od 27. 6. do 26. 8. 1941 sa zúčastnil ťaženia proti ZSSR ako prednosta intendancie velít. 1. divízie „Štefan“. Od 1. 7. 1941 pplk. int. Po návrate z frontu prednosta intendancie VDO 1 až do decembra 1941, keď bol opäť odoslaný na front ako prednosta intendancie velít. RD. V júli 1942 sa vrátil na Slovensko, opäť zaradený ako prednosta intendancie VDO 1 a od 1. 1. 1943 aj prednosta intendancie VVZ. Od januára 1944 prednosta intendancie VPV v Banskej Bystrici. Významne sa angažoval v ilegálnom protifašistickom odboji, spolupracoval s odbojovými skupinami „Obrana národa“ a „Flóra“. Podieľal sa na prípravách SNP. Ilegálnym VÚ bol poverený materiálным zabezpečovaním príprav Povstania, organizoval presun voj. materiálu a výstroja do pripravených priestorov. Počas SNP prednosta intendantnej správy veliteľstva 1. čs. armády na Slovensku. Podliehali mu intendantné správy jednotlivých TS. Od 1. 10. 1944 plk. int. Po ústupe do hôr príslušník 1. čs. part. brig. J. V. Stalina. Rozhodnutím SNR bol 23. 3. 1945 ustanovený za hlavného intendanta čs. armády na Slovensku, od 12. 6. 1945 prednosta intendancie VO 4. Od 1. 1. 1946 veliteľ tyly VO 4 v Bratislave. S účinnosťou od 1. 10. 1946 vymenovaný do hodnosti generála intendancie. Po zmene režimu v ČSR vo februári 1948 bol ako nepriateľská osoba dňa 1. 5. 1948 daný na dovolenku s čakaním a 1. 11. 1948 bol preložený do výslužby. Neboli mu priznané vojenské odpočívne platy, dňa 13. 4. 1950 mu bola odňatá voj. hodnosť. V júli 1950 bol zatknutý a v apríli 1952 nespravodlivo odsúdený na 12 rokov väzenia. Zomrel počas výkonu trestu vo väzenskej nemocnici na Pankráci. V r. 1968 – 1969 bol čiastočne rehabilitovaný, plne bol rehabilitovaný až v r. 1991 v hodnosti genmjr. in memoriam.

⁸ VA-CR Trnava. Osobný spis Arnošta (Ernesta) Czayku : Osobný spis Ernesta Czayku, s. 2.

nastúpil v roku 1933 na vojenskú prezenčnú službu k hor. del. odd. 261 v Rožňave.⁹ Ako absolvent reálnej školy s maturitou v období od 17. júla 1933 do 28. februára 1934 absolvoval Školu na výchovu dôstojníkov horského delostrelectva v zálohe v Domažliciach. Od 15. apríla 1934 bol zaradený k 1. batérii hor. del. odd. 261 v Betliari. V júli 1934 absolvoval dôstojnícke skúšky s prospechom „veľmi dobrý“. Po ukončení vojenskej prezenčnej služby dňa 15. septembra 1934 v hodnosti čatára ašpiranta bol prijatý do ďalšej dobrovoľnej činnnej služby. Zaradený bol naďalej pri hor. del. odd. 261, v jeho 2. batérii, dislokovanej v Rožňave, kde okrem iného vykonával aj funkciu inštruktora v poddôstojníckej škole. Neskôr, od marca 1935, bol zaradený k hor. del. odd. 260 v Banskej Bystrici.¹⁰ Dňom 1. marca 1935 bol menovaný za podporučíka del. v zál.¹¹

V lete 1935 bol prijatý na Vojenskú akadémiu v Hraniciach (VA), v ktorej študoval v rokoch 1935/1937 odbor delostrelectvo. Dňom 2. augusta 1937 bol na VA slávnostne vyraďený ako poručík delostrelectva a pridelený k hor. del. pl. 201 v Ružomberku ako veliteľ 2. batérie. Od 15. septembra 1938 vykonával funkciu veliteľa spoj. bat. pluku, pričom sa zúčastnil mobilizácie čs. armády. Po ukončení mobilizácie bol nasadený so svojím plukom v priestore Čadce, na severnej hranici Slovenska, kde čs. vojenské jednotky chránili hranicu pred napadnutím čs. pohraničia poľským vojskom. Zúčastnil sa bojového incidentu čs. a poľskej armády, keď čs. jednotky viedli obranný a ústupový boj proti poľskej presile až po čiaru Čierne – Skalité, kde bola poľská armáda zastavená.¹² K útvaru sa vrátil 15. decembra 1938. Dňom 1. januára 1939 nastúpil do aplikačnej školy pre dôstojníkov delostrelectva pri Delostreleckom učilišti v Olomouci, ktorú ale pre rozpad ČSR a vznik samostatného Slovenského štátu dňa 14. marca 1939, nestihol ukončiť.

Po návrate na Slovensko bol pre nedostatok hodnostne a služobne starších dôstojníkov ustanovený za veliteľa náhradného delostreleckého oddielu hor. del. pl. 201 v Ružomberku, ale zároveň aj do ďalších funkcií, a to veliteľa mapového skladu, predsedu hospodárskej správy pluku, predsedu správy budov a iné.¹³ Na základe rozkazu veliteľa pluku musel 22. marca 1939 postaviť poľnú húfnicovú batériu, s ktorou bol odoslaný na východ Slovenska, kde sa zúčastnil obranných bojov v okolí Stakčína proti maďarskej agresii v marci 1939.¹⁴ Tu bola jeho batéria pridelená k bojovej skupine škpt. pech. Františka Krakovského. Po návrate batérie k svojmu pluku od 2. mája 1939 opäť vykonával funkciu veliteľa náhradného oddielu.

Nakoľko MNO zriadilo v auguste 1939 Vysokú intendantnú školu (VIŠ),¹⁵ na základe podanej prihlášky bol dňom 15. augusta 1939 prijatý ako jeden zo šiestich frekventantov aj por. del. Ernest Czayka.¹⁶ V rámci 1. ročníka VIŠ absolvoval odbornú prax pri intendancii veliteľstva 2. divízie v Banskej Bystrici.¹⁷

⁹ VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku : Kmeňový list Ernesta Czayku.

¹⁰ VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku : Kmeňový list Ernesta Czayku. Životopis Ernesta (Arnošta) Czayku zo 4. 10. 1951.

¹¹ VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku : Kmeňový list Ernesta Czayku.

¹² VHÚ-VHA Bratislava, f. veliteľstvo VI. zboru, šk. 19. Kpt. int. Ernest Czayka, prednosta intendancie 10. peš. div., 9. 7. 1945. Vec: Popis činnosti od 1. 8. 1938, s. 1.

¹³ Tamže.

¹⁴ Tamže, s. 1-2.

¹⁵ KOZOLKA, Jaroslav. Slovenská intendantská škola 1939/1940. In *Vojenská história*, č. 4, roč. 17, 2013, s. 98-111; Článok 2 „Otvorenie I. ročníka vysokej intendantskej školy (VIŠ) v školskom roku 1939/1940“, Vestník dôverný MNO, roč. 1, 1939, č. 1 z 23. 6. 1939.

¹⁶ Tamže, s. 104-105.; VHÚ-VHA Bratislava, f. veliteľstvo VI. zboru, šk. 19. Kpt. int. Ernest Czayka, prednosta intendancie 10. peš. div., 9. 7. 1945. Vec: Popis činnosti od 1. 8. 1938, s. 2.

¹⁷ VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku : Kmeňový list Ernesta Czayku.

Počas ťaženia proti Poľsku v septembri 1939 bol por. del. Ernest Czayka pridelený k intendancii veliteľstva armády v Spišskej Novej Vsi, ako pridelený dôstojník. Po ukončení ťaženia sa opäť vrátil k intendancii 2. divízie v Banskej Bystrici, kde pokračoval v odbornej praxi na intendancii veliteľstva divízie. K 1. januáru 1940 bol povýšený do hodnosti nadporučíka delostrelectva.

Po zriadení Vysokej vojenej školy vo februári 1940, v ktorej bolo zriadené aj oddelenie „B“ – intendancie, na základe rozhodnutia ministra NO gen. I. tr. Ferdinanda Čatloša sa frekventantmi uvedeného oddelenia VVŠ ku dňu 30. apríla 1940 stali aj všetci frekventanti VIŠ, teda aj npor. del. Ernest Czayka.¹⁸ V rámci štúdia na VVŠ E. Czayka ešte v roku 1940 okrem teoretického štúdia a cvičení absolvoval aj odborné stáže pri intendančných útvaroch a v intendanciách vyšších jednotiek a MNO.¹⁹ Ernest Czayka absolvoval VVŠ v priebehu rokov 1940/1942, pričom ju ukončil s prospechom „veľmi dobrý“.²⁰ Ešte v priebehu štúdia na VVŠ sa v lete 1941 zúčastnil poľného ťaženia slovenskej armády proti ZSSR po boku nacistického Nemecka, kde bol zaradený najprv v rámci Rýchlej skupiny, neskôr premenovanej na Rýchlu brigádu ako intendančný orgán brigády, ktorý zodpovedal za zásobovanie RB proviantom, pohonnými hmotami a strelivom.²¹ K 1. júnu 1942 bol povýšený na stotníka delostrelectva a premiestnený k intendancii veliteľstva 2. div., dňom 1. januára 1943 mu bol priznaný charakter dôstojníka intendantstva.²² V rámci intendancie veliteľstva divízie postupne vykonával funkcie prednostu oddelení náhrady a škôd, materiálneho, proviantného, pôžitkov a náležitostí.²³ V období od 30. apríla 1943 do 12. decembra 1943 bol Ernest Czayka opätovne odoslaný do poľa, na východný front k 1. pešej divízii na Krym, kde vykonával funkciu prideleného dôstojníka na intendancii veliteľstva divízie. Po návrate na Slovensko vykonával funkciu prideleného dôstojníka intendancie veliteľstva VDO-2 v Prešove a neskôr, po zapracovaní, bol ustanovený do významnej funkcie prednostu intendancie VDO-2 v Prešove.²⁴ Za službu v slovenskej brannej moci bol Ernest Czayka viackrát vyznamenaný.²⁵

Dňa 8. mája 1944 bol stot. int. Ernest Czayka ustanovený za prednostu intendancie veliteľstva 2. divízie vo Vyšnej Radvani,²⁶ ktorá bola súčasťou Východoslovenskej armády

¹⁸ VHÚ-VHA Bratislava, f. veliteľstvo VI. zboru, šk. 19. Kpt. int. Ernest Czayka, prednosta intendancie 10. peš. div., 9. 7. 1945. Vec: Popis činnosti od 1. 8. 1938. s. 2; KOZOLKA, Jaroslav. Vysoká vojenná škola 1940-1942. I. časť. In *Vojenská história*, č. 3, roč. 19, 2015, s. 98, 104.

¹⁹ VHA Bratislava, f. VVŠ, 1940, šk. 2. VVŠ, č. j. 679/dôv.výcv.1940 z 19. 6. 1940. Vec: Pridelenie frekventantov (pozn. autora: frekventantov oddel. „B“ – int. VVŠ) na skúsenej.

²⁰ KOZOLKA, Jaroslav. Vysoká vojenná škola 1940-1942 II. časť. In *Vojenská história*, č. 4, roč. 19, 2015, s. 80-81.

²¹ Tamže, s. 76-7.; VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku : Kmeňový list Ernesta Czayku.; VHÚ-VHA Bratislava, f. veliteľstvo VI. zboru, šk. 19. Kpt. int. Ernest Czayka, prednosta intendancie 10. peš. div., 9. 7. 1945. Vec: Popis činnosti od 1. 8. 1938, s. 2.

²² Tamže.

²³ VHÚ-VHA Bratislava, f. veliteľstvo VI. zboru, šk. 19. Kpt. int. Ernest Czayka, prednosta intendancie 10. peš. div., 9. 7. 1945. Vec: Popis činnosti od 1. 8. 1938, s. 2.

²⁴ VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku : Kmeňový list Ernesta Czayku.

²⁵ Za službu v slovenskej brannej moci bol Ernest Czayka vyznamenaný: slov. Pamätnou medailou za obranu Slovenska v marci 1939, vyznamenaním „Za zásluhy“, vyznamenaním „Za hrdinstvo“ III. st. a medailou Vojenného víťazného kríža (bez mečov) V. st. In VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku, s. 12.

²⁶ Prednostovi intendancie 2. divízie podliehali poľná pokladňa, Intendančný park 21, Poľné pekárne 21, Poľné jatky 21, ale aj hospodárske správy podriadených útvarov a ďalšie poľné hospodárske jednotky. In PAŽUROVÁ, Helena. *Východoslovenská armáda. Horúce leto 1944 na východnom Slovensku*. Banská Bystrica : M SNP, 2012, s. 64.

(VSA), no už dňa 25. júla 1944 bol opäť premiestnený k intendancii VDO-2 v Liptovskom Mikuláši²⁷ ako jej prednosta.²⁸ Tým sa mu podarilo vyhnúť odzbrojeniu 2. divízie a jeho odvlečeniu do zajatia do Nemecka, ako to bolo u väčšiny dôstojníkov zaradených vo VSA.

Po zahájení SNP sa stal príslušníkom 1. čs. armády na Slovensku, pričom až do reorganizácie armády na šesť taktických skupín vykonával funkciu prednostu intendancie VOO2 v Liptovskom Mikuláši, na ktorú sa pretvorilo VDO-2. Jeho činnosť divízneho intendanta bola mimoriadne náročná, nakoľko uvedená organizácia vyššej jednotky bola nevhodná, jej jednotky a útvary sa nedokázali konsolidovať do takej miery, aby dokázali účinne brániť povstalecké územie. Ďalším negatívom bola veľká dĺžka úseku určeného na obranu pred postupujúcimi nemeckými vojskami. Po zásadnej reorganizácii armády, kedy bola zavedená nová organizácia 1. čs. armády na Slovensku, došlo k zrušeniu oboch obranných oblastí, ktoré boli príliš veľké a nepružné, pričom bolo vytvorených šesť menších taktických skupín. Ernest Czayka vykonával od 15. septembra 1944 funkciu prednostu intendancie VI. taktickej skupiny.²⁹ Okrem zásobovania jednotiek VI. taktickej skupiny musel tiež zabezpečovať zásobovanie partizánskych jednotiek.³⁰ Po potlačení Povstania sa mu podarilo ustúpiť do hôr na Prašivú v Nízkych Tatrách, no vážne ochorel, a preto musel byť od 8. novembra do 20. decembra 1944 hospitalizovaný v štátnej nemocnici v Palúdzke.³¹ Následne sa musel ukrývať pred zatknutím na rôznych miestach v Bratislave, Nitre, Ružomberku, Liptovskom Mikuláši a v Paučinej Lehote³² až do príchodu frontu.³³

Dňa 6. apríla 1945 sa prihlásil na veliteľstve ČA v Liptovskom Mikuláši, následne bol odoslaný k náhradnému pluku I. čs. arm. zboru v Poprade a bol zaradený k 3. samostatnej brigáde ako veliteľ tyla.³⁴ Od 22. apríla 1945 bol pridelený k 3. oddeleniu (proviantného zásobovania) tyla 1. čs. arm. zboru, zúčastnil sa jeho posledných bojov na území Československa.

Po skončení 2. sv. vojny bol v júni 1945 ustanovený za veliteľa tyla veliteľstva 10. pešej divízie v Košiciach, dňom 1. júna 1945 bol povýšený na štábného kapitána intendanstva. V roku 1946 bol dočasne pridelený k veliteľstvu „Teplice“ (neskôr po reorganizácii veliteľstvo „Ocel“), určenom na boj proti tlupám UPA. V lete 1946 bol opätovne zaradený do funkcie prednostu intendancie a veliteľa tyla 10. pešej divízie. Už v októbri 1946 bol povýšený do hodnosti majora intendanstva.³⁵ Ku 15. októbru 1949 bol premiestnený k veliteľstvu VO-3

²⁷ Po vytvorení VSA a jej veliteľstva v Prešove na čele s jej veliteľom gen. II. tr. Augustínom Malárom bolo dňa 8. 7. 1944 veliteľstvo VDO-2 okrem jeho spravodajského a evakuačného oddelenia premiestnené z Prešova do Liptovského Mikuláša. In PAŽUR, Štefan. Organizácia a dislokácia Východoslovenskej armády. Technický zbor a dopĺňovanie početného stavu. TÓTH, Dezider (ed.). *Generál Golian a jeho doba. Materiály z odborného seminára k 100. výročiu narodenia Jána Goliana v Banskej Bystrici 31. 10. 2006*. Banská Bystrica : M SNP, 2008, s. 160.

²⁸ VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku: Kmeňový list Ernesta Czayku.

²⁹ Tamže.

³⁰ VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku : Životopis Ernesta Czayku zo 4. 10. 1951.

³¹ VHÚ-VHA Bratislava, f. veliteľstvo VI. zboru, šk. 19. Kpt. int. Ernest Czayka, prednosta intendancie 10. peš. div., 9. 7. 1945. Vec: Popis činnosti od 1. 8. 1938, s. 3.

³² Tamže.

³³ Za účasť v SNP boli Ernestovi Czaykovi udelené viaceré vyznamenania. Boli mu udelené Rad SNP II. tr., Pamätná medaila SNP, čs. vojenské vyznamenanie „Za zásluhy“ I. st. a sov. medaila „Za víťazstvo nad Nemeckom v 2. svetovej vojne“. In VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku: Kmeňový list Ernesta Czayku. Životopis Ernesta Czayku zo 4. 10. 1951.

³⁴ Tamže; VA-CR Trnava. Osobný spis Ernesta Czayku : Kmeňový list Ernesta Czayku.

³⁵ Tamže.

v Brne, zaradený k ubytovacej skupine intendantie, neskôr vykonával funkciu náčelníka výcvikového strediska intendantie.³⁶ Od 30. septembra 1950 bol premiestnený k veliteľstvu 2. vojenskej oblasti v Trenčíne, kde bol pridelený k finančnému oddeleniu. V roku 1954 bol povýšený do hodnosti podplukovníka intendantstva. Tu vykonával viaceré funkcie, medzi inými aj funkciu náčelníka okruhového výcvikového intendantného strediska veliteľstva 2 VO. Dňom 31. decembra 1958 bol prepustený do zálohy,³⁷ tak ako ďalší dôstojníci slovenskej národnosti, ktorí boli v rokoch 1939 – 1945 príslušníkmi slovenskej brannej moci. Nepomohla mu skutočnosť, že sa zúčastnil SNP a oslobodzovania ČSR v rámci 1. čs. armádneho zboru v ZSSR a bol členom KSČ.

Po odchode do zálohy býval v Dolnom Kubíne. Napriek svojej vysokej odbornej kvalifikácii, s ktorou mohol bez väčších problémov pracovať vo vedúcich postoch podnikov a inštitúcií, sa mohol zamestnať iba v robotníckych povolaniach. Okrem iného pracoval istý čas v Novej huti Klementa Gottwalda v Ostrave – Kunčiciach, najprv ako robotník a neskôr ako predák, pracoval, ale aj ako žeriavnik. Neskôr žil v Košiciach.

* * *

Dokument č. 1

VELITELSTVO TÝLU 4. OBLASTI

Bratislava, dňa 27. decembra 1947

Služobný lístok

Mjr. int. Ernest Čajka³⁸
10. div.

Košice

Vypracujte podrobne a dvojmo intendančnú časť tej veliteľskej skupiny /vel. armády/ pri ktorej ste v čase Slovenského národného povstania vykonávali intendančnú službu.

Elaborát predložte i priamo a najneskoršie do 12. januára 1948 s odvolaním sa na tento služobný lístok.

Zhromaždenie prednostov int. služby u velit. skupín /armády/, ktorí túto funkciu zastávali v čase Slovenského národného povstania predvídam v Bratislave do 15. januára 1948, kde sa spoločne prerokujú predmetné intendančné veci.

Veliteľ tylu 4. oblasti:
gen. int. V. Danielovič
(*vlastnoručný podpis gen. Danieloviča*)

Dokument č. 2

Slovenské národné povstanie 1944.

Veliteľstvo VI. skupiny.
Intendančná časť.

Celú dobu Slovenského národného povstania vojska v Liptove rozdeľujem na tri obdobia a to: A. začiatky povstania, t. j. obdobie od 28. augusta do 3. septembra 1944, B. vytvorenie skupiny po opustení mierových posádok, t. j. obdobie od 4. septembra do 9. septembra 1944 a C. po zorganizovaní jednotného velenia v rámci 1. čsl. armády na Slovensku a pomenovaním skupiny šiestou, t.j. od 10. septembra do 28. októbra 1944.

A.

Materiálna situácia a činnosť pri započatí Slovenského národného povstania t. j. od 28. augusta do 3. septembra 1944.

Veliteľstvo 2. divíznej oblasti bolo po evakuácii z Prešova v Lipt. Sv. Mikuláši (V2DO).

Posádky: Humenné, Michalovce, Trebišov, Prešov, Bardejov, Sabinov, vojenský statok Kamenica/C. a Zámutov boli už evakuované na západ.

V2DO podliehali: p. pl. 5 /Levoča, Sp. N. Ves/, p. pl. 4 /Lipt. Sv. Mikuláš/, p. pl. 6 /po evakuácii z Prešova v Dolnom Kubíne/, del pl. 2 /Ružomberok/. Okrem toho boli v oblasti V2DO: del. pl. 12 /Kežmarok/, proviantný sklad 2 /Poprad/, zbrojnica 2 /Poprad/, letisko Mokrad' /Lipt. Sv. Peter/, vojenský statok Podtureň, zdravotný sklad /Lipt. Sv. Peter/, výcvikové stredisko remont /Lipt. Sv. Mikuláš/, voj. nemocnica 2 /Ružomberok/, Intendančný sklad /Vrútky/, pluk útočnej vozby, spoj. prápor /Turč. Sv. Martin/.

Mimo oblasť V2DO: jazd. prezv. odd. /JPO2, evakuovaný z Michaloviec do Brezna/H/, automobilný prápor 2 /evakuovaný z Prešova do B. Bystrice/.

Z V2DO tvorila sa 2. obranná oblasť.³⁹ Táto oblasť pri započatí Slovenského národného povstania rozpadla sa na tri skupiny. Turč. Sv. Martin a Vrútky tvorili jednu skupinu, Ružomberok, Lipt. Sv. Mikuláš, Dolný Kubín, Lipt. Sv. Peter a Podtureň tvorili druhú skupinu, a zvyšok tvoril tretiu skupinu, ktorá sa však rozpadla a jednotlivci sú v Lipt. Sv. Mikuláši, B. Bystrici alebo u iných skupín.

Skupina, ktorá sa tvorila pod vedením veliteľa 2. obrannej oblasti⁴⁰ pozostávala len z jednotiek posádky Lipt. Sv. Mikuláš a letiska Mokrad'.

Posádka Ružomberok bola pod velením t. č. mjr. Vesel Miloša a posádka Dolný Kubín pod velením t. č. mjr. gšt. Jamriška Dušana.

Ostala u vel. 2 obran. oblasti len hosp. správa p.pl. 4 a hosp. správa býv. V2DO, tak že o intendančnej službe u vyššieho veliteľstva sa nedalo hovoriť. Činnosť intendantie pozostávala len z príprav do budúcnosti a z preberania zodpovednosti za činnosť hosp. správ, ktoré na výdaj materiálu, proviantu a iné úkony požadovali písomný rozkaz od intendantie.

Situácia vlastná v posádke Lipt. Sv. Mikuláš bola jasná a známa, situácia vlastných jed-

³⁹ K reorganizácii V2DO na VOO2 došlo na základe rozkazu veliteľa 1. čs. armády na Slovensku plk. gšt. (od 5. 9. 1944 brig. gen.) Jána Goliana z 31. 8. 1944. In Kol. *Důstojníci a štáby povstaleckej armády. Organizačná štruktúra 1. československej armády na Slovensku*. Banská Bystrica : Múzeum SNP, 1994, s. 13-14.

⁴⁰ Prvým veliteľom VOO2 bol až do 6. 9. 1944 plk. pech. Ladislav Bodický. Od 6. 9. 1944 bol pre závažné nedostatky vo velení vystriedaný plk. pech. Jánom Černekom. In CSĚFALVAY, František a kol. *Vojenské osobnosti dejín Slovenska 1939-1945*. Bratislava : VHU, 2013, s. 25.

notiek v bojovom úseku bola málo známa a nepotvrdená a situácia nepriateľa bola neznáma.

3. septembra 1944 previedla autoslužba 2. obran. oblasti zber civilných motorových vozidiel a ešte ten deň večer veliteľ plk. pech. Bodický nariadil premiestnenie veliteľstva do Lipt. Osady. Napriek predneseným požiadavkám o pridelenie čo najväčšieho počtu nákladných aut na prevezenie materiálu hosp. správ, intendancii a hosp. správe bolo pridelené jedno nákladné auto a to len jeden prevoz osôb a najnutnejšieho materiálu. Celá posádka Lipt. Sv. Mikuláš mala k dispozícii na prevoz osôb a materiálu jeden vlak.⁴¹

Za noci z 3. na 4. september 1944 sa prevoz uskutočnil. Premiestnené jednotky a veliteľstvá posádok Lipt. Sv. Mikuláš, Ružomberok a Dolný Kubín, ako aj jednotky postavené z dobrovoľníkov, ktoré mali celkom štyri hospodárske správy,⁴² vytvorili skupinu v priestore L. Osada, Lúžna, Lipt. Revúce a Korytnica pod jednotným velením veliteľstva 2. obrannej oblasti a tým nastáva obdobie B.

B.

Materiálna situácia a činnosť po opustení mier. posádok za Slovenského národného povstania v dobe od 4. do 9. sept. 1944.

Bola to prvá možnosť rozvinúť intendantčnú činnosť na plno. V tejto situácii bolo nutné zorganizovať a riadiť intendantčnú službu. Intendencia 2. obrannej oblasti musela teda previesť nasledovné úlohy:

- I. Previesť čo najviac materiálu a potravín.
- II. Podchytiť a zadeliť hospodársky personál.
- III. Postaviť a uviesť v činnosť intendantčné útvary.
- IV. Zorganizovať hosp. správy a usmerniť ich činnosť.
- V. Zaisťiť finančné prostriedky.
- VI. Zistiť a zabezpečiť prevezený materiál.
- VII. Zistiť materiál a proviant, ktorý sa nedal previezť.
- VIII. Zistiť a zaisťiť materiál a proviant z miest. zdrojov.
- IX. Zaisťiť dopravné prostriedky k prevozu materiálu a prov.
- X. Zaisťiť skladištné objekty a miestnosti.
- XI. Zaisťiť poľný proviantný výstroj.
- XII. Zaisťiť kanc. potreby a tlačivá.
- XIII. Zistiť možnosti výroby.
- XIV. Zaisťiť stravovanie ranených a nemocných diét.
- XV. Zistiť počet živých osôb a zvierat.
- XVI. Nadviazať styk s civilnými úradmi.
- XVII. Nadviazať styk s nadriadeným odborným predstaveným.

ad I. Pre malú výkonnosť úzkokolajnej dráhy Ružomberok – Korytnica, pre

⁴¹ V dôsledku až fatálneho podcenenia potreby evakuovať z Liptovského Mikuláša a okolia čo najviac intendantčného materiálu plk. pech Ladislavom Bodickým, došlo k veľkým materiálnym stratám. Zanechaný intendantčný materiál neskôr naplno využila nemecká armáda pre svoje potreby. Povstaleckej armáde však citeľne chýbal. Nerozhodnosť a nesprávne rozhodnutia plk. Bodického spôsobili, že jednotky Obrannej oblasti 2 ústupom už na počiatku SNP stratili Poprad, Kremnicu, Kvetnicu a napokon aj Liptovský Mikuláš. Front sa ustálil až v okolí Ružomberka. In ŠTEFANSKÝ, Václav. *Armáda v Slovenskom národnom povstaní*. Bratislava : Nakladateľstvo Pravda, 1983, 103-111; LACKO, Martin. *Slovenské národné povstanie 1944*. Bratislava : Slovart, 2008, s. 120-123.

⁴² Uvedené štyri hospodárske správy boli zriadené pri plukoch, ktoré boli súčasťou Divíznej oblasti 2, po zahájení SNP premenenej na Obrannú oblasť 2.

prekladacie ťažkosti a nedostatok iných dopravných prostriedkov bolo nutné stanoviť poradie naliehavosti prevozu materiálu. Poradie bolo stanovené takto: 1./výzbroj a strelivo, 2./ poľný proviantný výstroj, 3./ výstroj, zimné prádlo, prikrývky a stanové dielce, 4./ vzácne druhy proviantu ako mäsové konzervy, masť, cukor, soľ, múka atď.

Pre rýchle zhoršenie vlastnej situácie a preto, že prevoz v Ružomberku bol rušený nepriateľským letectvom bolo nutné obmedziť prevoz len materiálu na prevoz len z Ružomberka a to aj do blízkych lesov a zásoby v Lipt. Sv. Mikuláši ponechať jednotkám v priestore Kráľovej Lehoty a partizánskym jednotkám v Demänovskej doline.

ad II. Úkoly boli četné a ťažké a hospodárskeho personálu bolo málo, nakoľko mnohí sa hlásili k bojovým jednotkám, aby sa vyhli práci, starostí a zodpovednosti. Preto bolo nutné nariadiť veliteľstvám, aby hospodársky personál uvoľnili z iných funkcií a odoslali ho i intendancii.

Súčasne bolo nariadené hospodárskemu personálu, aby každý prípad hlásili a upozornili každého o kom vedia, že bol v hospodárskej službe cvičený na povinnosť hlásiť sa na intendancii.

Asi 8. septembra 1944 bol hospodársky personál zadelený takto:

Intendancia.

prednosta : kpt. int. Czayka Arnošt,
zástupca : kpt. int. Hovorka Juraj,
prov. odd. : por. hosp. Važan Pavel,
 por. hosp. Grega Imrich,
mat. odd. : por. hosp. Ugroci Karol,
náležitosti : por. hosp. Dudáš

Intendančný sklad.

veliteľ : por. hosp. v zál. Kolar
hospodár : por. hosp. Hudec
účtovateľ prov. a skladník : por. hosp. Michalík
účtovateľ mat. a skladník : por. hosp.
vel. odlúčených skladov mat. : por. hosp. Janko Zoltán, _

Poľné jatky.

veliteľ : kpt. prac. sl. Colpák Emil,
vel. ťažob. družstva 1 : šrtm. hosp. Lenko
vel. ťažob. družstva 2 : rtm. hosp. Bakala Ján
vel. stádnej čaty :

Poľné pekárne.

veliteľ : por. hosp. Paštrnák Vlad.
 1. rotný, 1. des., 4. vojaci.

Poľná pokladňa.

veliteľ : por. hosp. Grega Imrich,
člen : por. hosp. Ugroci Karol,
stráž : 1. čatár a 6. vojakov._

Hospodárska správa I.

hospodár : por. hosp. v zál. Ševčík Michal,
likvidátor : rtm. hosp. Blaštiak
proviantný : por. hosp. v zál. Paštrnák Vlad.
správ. mat. : rtm. hosp. Hudák

Hospodárska správa II.

hospodár : por. hosp. Petö Imrich,
likvidátor : por. hosp.
proviantný :
správ. mat. :

Hospodárska správa III.

hospodár : npor. hosp. Bezek
likvidátor :
proviantný : por. hosp. Stankovič Ervin,
správ. mat. : rtm. hosp. Hudák

Hospodárska správa voj. nemocnice.

hospodár : npor. hosp. Repčík
likvidátor :
proviantný :
správ. mat. :

ad III. Už v prvých dňoch bol postavený
a/ Intendančný sklad, ktorý zhromažďoval
a udržiaval zásoby 1/ proviantu a krmiva, 2/ odevu, obuvi a výstroja, 3/ správkový
materiál, 4/ ubytovacie potreby, 5/ zálohu poľného proviantného výstroja.
Mal centrálnu správkarňu obuvi.

Okrem svojich bežných úloh viedol v evidencii väčšie zásoby proviantu a materiálu
podnikov a civilných osôb, a evidenciu zásob civilného obyvateľstva podľa výsledku
súpisu zásob z novej úrody.

b/ Poľné jatky s dvoma ťažobnými družstvami, jednou stádnou čatou a dvoma
jatočnými družstvami. Stádo tvoril dobytok chovaný a jatočný⁴³, ktorý bol
zachránený z voj. veľkostatku Podtureň a Kamenica/C.

Okrem bežných prác t. j. ťaženia dobytku, udržiavanie stáda, prevádzanie
porážok a výdaj mäsa /na rozvoz nebolo prostriedkov/ dodávania mlieka pre
nemocnicu a jednotky, viedol v evidencii všetok jatočný dobytok v pridelenom
priestore. Podľa tejto evidencie jatočného dobytku bolo vyše 1.500 kusov, t. j.
málo ak sa majú zachovať zásady riadneho hospodárenia pre zachovanie dosta
točného chovu a výživy obyvateľstva /mlieko/, a preto bolo nutné nariadiť

⁴³ Jatočným dobytkom sa rozumel dobytok, ktorý bol určený na porážku v poľných jatkách a na jeho následné spracovanie.

záso bovanie dobytku zo stád patriacich obciam už Nemcami obsadeným i keď to bolo namáhavejšie a nebezpečnejšie.

Pri nedostatočnom ťažení odporázali sa kusy jatočného dobytku zo stáda poľných jatiek, čo bolo i tak nutné pre nedostatok a ťažkosti výkupu a dopravy krmiva ako aj pre nemožnosť ustajnenia dobytku čo spôsobovalo zhoršenie kondície dobytku a tým akostnú a váhovú stratu na mäse.

Pre nedostatok jatočného hovädzieho dobytku bolo nutné viesť v evidencii a zaistiť ovce a kozy, ktorých bolo niekoľko tisíc a ošípané, ktorých bolo do 100 kusov.

c/ Poľné pekárne, ktoré prevádzali pečenie chleba u miestneho pekára a zásobo vali chlebom jednotky z armádnych poľných pekární.

U poľnej pekárne viedla sa evidencia používateľných dedinských domácich pecí, všetkých mlynov a ich kapacita.

d/ Poľnú pokladňu, ktorá prevzala od filiálky Slovenskej národnej banky v Ružomberku asi 10 miliónov korún slovenských a z tých zásobovala jednotlivé hospodárske správy.

Pozdejšie ďalší odber peňazí prevádzala u armádnej poľnej pokladne v B. Bystrici.

- ad IV. Pre nedostatok hospodárskeho personálu ako aj pre rôznorodosť a častú zmenu jednotiek nebolo výhodné utvoriť hospodársku správu u jednotiek samých a podriaďiť ich veliteľom jednotiek.⁴⁴

Hospodárska služba bola vyriešená postavením troch hospodárskych správ s označením HS I, HS II, HS III a podriadením priamo intendancii. Jednotky boli podľa situácie, umiestnenia a zaťažnosti jednotlivých HS prideľované do ich hospodárskej starostlivosti intendanciou.

Hospodárska správa vojenskej nemocnice pre jej špeciálne povinnosti bola ponechaná v pôvodnom zložení a podliehala veliteľovi nemocnice.

- ad V. Zaistenie peňazí do výšky podľa mob. príprav previedol osobne hospodár V2DO ešte 29. augusta 1944 u filiálky Slovenskej banky v Ružomberku o čom odovzdal písomný doklad intendancii. Vid' tiež ad III. bod 4/.

- ad VI. Po nemožnosti prevozu materiálu a proviantu z mierových skladísk pre obsadenie týchto Nemcami⁴⁵ bolo nutné zachytiť tento účtovne, jednak pre možnosť

a nutnosť riadneho hospodárenia a jednak pre zostavenie a prevádzanie ďalšieho plánu výživy a plánu materiálneho zaistenia.

Bolo nutné nariadiť uzavrieť staré účty materiálu a proviantu a založiť nové. Odborné a bezpečné uloženie zásob po prevedenej inventúre, komisionálne vzatie zásob do prijímú a okamžité hlásenie na intendanciu.

⁴⁴ Podľa služobných predpisov mal mať každý vojenský útvar (pluk alebo samostatný prápor) svoju vlastnú hospodársku správu (HS). Vzhľadom na skutočnosť, že VI. TS nedisponovala vojenskými útvarmi na úrovni plukov, ale iba prápormi, nebolo potrebné vytvárať pri každom prápore samostatnú HS. Vytvorili sa preto iba tri HS, ktoré neboli podriadené veliteľom práporov, ale priamo intendantovi VI. TS. Jedine vojenskej nemocnici bola ponechaná HS, ktorá veliteľsky podliehala veliteľovi voj. nemocnice. Uvedená zmena však zároveň vyžadovala od intendanta VI. TS zvýšené nároky na riadenie činnosti HS a intendantných jednotiek.

⁴⁵ Časť vojenských skladov s intendantným a iným materiálom, určeným pre potreby V2DO, ktoré mali byť využité pre potreby SNP, sa nachádzala na území, ktoré po zahájení SNP obsadili nemecké jednotky.

Po tomto bolo treba vypracovať plán rozmiestnenia zásob podľa ktorého u jednotlivých HS ostalo asi štrnásťdenné zásoby proviantu a asi 25 % zálohy materiálu a zbytok musel byť odovzdaný do Intendančného skladu.

- ad VII. Pre zachytenie vojnových škôd ako aj pre kontrolu činnosti jednotlivých HS a k zisteniu zásob prevezených bolo treba nariadiť vyčíslenie a hlásenie materiálu a proviantu, ktorý nebol prevezený a odôvodnením a potvrdením veliteľa.
- ad VIII. Hospodárskym správam a intendančným útvarom bolo nariadené zistiť po prípade aj zaistiť všetok materiál a proviant, ktorý by mohlo vojsko potrebovať.⁴⁶
- ad IX. Dopravu prevádzala autočata o piatych nákladných autách pričlenená k intendančnému skladu a podľa možnosti a potreby tiež vozatajská kolóna o 60. vozoch.
- ad X. Hospodárskym správam bolo nariadené hneď v prvý deň, aby zistili, zaistili a hlásili skladištné miestnosti a objekty a udaním miesta kde sú, druhu stavby, podlahy, strechy, okien a dverí.
- ad XI. Pre veľký nedostatok poľného proviantného výstroja, bolo nutné obmedziť jeho používanie u jednotiek, u hosp. správ ponechať najnutnejšiu zálohu a zbytok sústrediť do intendančného skladu, kde po oprave tvoril dispozičnú zálohu intendancie pre celú skupinu.
- ad XII. Hospodárom bolo nariadené osobne zistiť a hlásiť zásobu a potrebu kancelárskych strojov, kancelárskych potrieb a tlačív.
- ad XIII. Vid' ad III. V siedmych malých horských obciach nebolo žiadnej továrne ani väčšieho podniku okrem pily. Výroba bola však predsa možná po remeselnícky a po domácky.⁴⁷
 Bolo možné vyrábať múku, chlieb, údené mäso, údeniny. Drevené výrobky: kompletne baraky, násady do žien. náčinia, sane mosty a pod. Ďalej bolo možné vyrábať podkovy, domáce plátno, domáce súkno a obuv.
- ad XIV. Stravovanie ranených a nemocných dietetickou stravou bolo zaistené a prevádzané u vojenskej nemocnice zmluvným stravovateľom.
- ad XV. Pri premiestnení jednotiek z mierovej posádky bolo nutné, tak z dôvodov zásobovacích ako aj organizačných podchytiť správny stav živých osôb a zvierat. Bolo nariadené založiť a bežne viesť denníky živých a menné zoznamy. Stav denne hlásiť pri odbere mäsa.
 Stav sa pohyboval od 5.000 do 10.000 osôb až sa ustálil okolo 5.000 osôb vojska a 3000 partizánov a asi 300 koní.⁴⁸

⁴⁶ V prípade, ak sa v miestnych pomeroch medzi civilným obyvateľstvom nachádzal materiál a proviant, ktoré VI. TS potrebovala, bolo možné takýto materiál zrekvirovať, avšak za finančnú náhradu. Takto vzniknuté straty sa civilnému obyvateľstvu hradili peniazmi z poľnej pokladne, ktoré boli na tento účel vyčlenené.

⁴⁷ Pre čo najširšie samozásobovanie poľných jednotiek materiálom slúžili rôzne civilné závody, výrobné prevádzky a dielne, ktoré mali pomôcť pri zaistení zásob.

⁴⁸ Z uvedených údajov vyplýva, že intendancia VI. TS bola podľa okolností a situácie na fronte vo veľkosti brigády až divízie, pričom sa musela postarať aj o okolo 3 000 partizánov, ktorí pôsobili v priestore nasadenia VI. TS.

ad XVI. Styk s civilnými úradmi v tej situácii po stránke intendantnej nebol nutný pre vojsko, cez intendanciu bola s národnými výbormi v častom styku, nakoľko sa oni obracali na ňu o pomoc a rady.⁴⁹

V jednom prípade dal národný výbor Ružomberka niekoľko sto fliaš liehových nápojov zo zábavných zásob k dispozícii vojsku.

ad XVII. Po zariadení najnutnejšieho, keď už služba bola zorganizovaná a zabehnutá, t. j. asi 8. septembra 1944 odišiel prednosta intendancie skupiny do B. Bystrice na vel. 1. čs. armády na Slovensku, kde sa hlásil u prednostu intendancie armády, t. č. plk. int. Danieloviča.

Po referáte o činnosti intendancie bol prednosta intendancie armády veľmi spokojný a ustanovil ho prednostom intendancie VI. skupiny, t. j. skupiny ktorej do tej doby účinkoval a ktorá bola v tie dni veliteľstvom armády pomenovaná šiestou. Týmto sa končí obdobie B a začína obdobie C činnosť VI. skupiny 1. čsl. armády na Slovensku.

C.

Materiálna situácia a činnosť za Slovenského národného povstania u VI. skupiny v dobe od 10 septembra do 28. októbra 1944.

Za celú túto dobu nebola v organizácii intendantnej služby žiadna zmena.

Asi 10. septembra 1944 nariadením veliteľstva armády bola skupina, ktorá sa vytvorila pri veliteľstve 2. obrannej oblasti pomenovaná VI. Jej veliteľom bol určený pplk. pech. Černek Ján, náčelníkom štábu kpt. gšt. Straka Ján a prednostom intendancie kpt. int. Czajka Arnošt. Súčasne bolo nariadené odoslať kpt. pech. abs. VIŠ Hovorku Juraja⁵⁰ k V. skupin

⁴⁹ Mjr. int. Ernest Czajka v tejto časti správy naznačuje, že jednotlivé vojenské jednotky VI. TS vďaka činnosti intendancie veliteľstva VI. TS neboli nútené si sami zabezpečovať proviant od civilných úradov, nakoľko intendancii sa darilo zabezpečovať všetko potrebné týchto úradov.

⁵⁰ HOVORKA Juraj, JUDr. (* 28. 2. 1914, Slatinka – 3. 3. 2005, Zvolen). Pôvodne dôstojník čs. armády, neskôr slov. armády a naposledy opäť dôstojník čs. armády. Po absolvovaní obcej školy v r. 1924 až 1932 študoval na reálnom gymnázii vo Zvolene, ktoré ukončil maturitou. Následne študoval v r. 1932 až 1935 päť semestrov na Právnickej fakulte UK v Bratislave. V r. 1935 bol riadne odvedený a bol povolaný na výkon voj. prez. služby k p. pl. 17 v Trenčíne. Absolvoval Školu na výchovu dôstojníkov pechoty v zálohe v Trenčíne. K 15. 9. 1936 bol premiestnený k p. pl. 25. Prihlásil sa na Vojenskú akadémiu v Hraniciach na Morave (VA), kde bol prijatý za vojenského akademika. Štúdium na VA bolo skrátené z dvoch na jeden rok, vojenská akadémia absolvovali iba 2. ročník školy. Po ukončení štúdia na VA bol dňa 28. 8. 1937 vyradený ako poručík pechoty a bol premiestnený k p. pl. 44 v Liberci, kde zastával funkciu veliteľa čaty a následne aj veliteľa 3. roty. S plukom absolvoval mobilizáciu čs. armády v roku 1938. Po vzniku Slovenského štátu premiestnený k p. pl. 3 vo Zvolene ako I. pobočník veliteľa pluku. Od 1. 1. 1940 npor. pech. Zúčastnil sa ako príslušník p. pl. 3 v septembri 1939 ťaženia slov. armády proti Poľsku, v roku 1941 aj ťaženia proti ZSSR. Po reorganizácii sa stal príslušníkom p. pl. 101 pri ZD, kde tiež zastával funkciu I. pobočníka veliteľa pluku. Prihlásil sa do II. kurzu VVŠ (1942–1944), kde nastúpil od 8. 4. 1942. Na VVŠ bol zaradený do oddelenia „B“ (intendantného). V rámci štúdia na VVŠ absolvoval stáž, v júli až septembri 1943 prax v poli, pri intendancii RD v priestore Voinka na Kryme. Od 1. 1. 1943 stot. pech. V r. 1944 úspešne absolvoval VVŠ, následne ustanovený od 1. 7. 1944 za prednostu intendancie VDO 2 v Prešove. Zúčastnil sa SNP, zaradený k intendancii obrannej oblasti 2, od 15. 9. 1944 zaradený ako intendant V. taktickej skupiny dislokovanej v Turci. Po potlačení SNP ustúpil do hôr, kde bol 1. 11. 1944 zajatý nemeckou armádou, následne bol internovaný v Banskej Bystrici, neskôr v Bratislave a ako vojnový zajatec odvečený do koncentračného tábora XVII-A v Keisersteinbruchu, neskôr do koncentračného tábora F-IV v Altenburgu. Po návrate do ČSR bol prijatý do čs. armády, od 6. 7. 1945 ustanovený za veliteľa tyla a prednostu intendancie veliteľstva 4. rýchlej divízie v Žiline. K 1. 4. 1945 povýšený na štábného kapitána a priradený do skupiny dôstojníkov intendantstva. Od 8. 6. 1946 prednosta intendancie 4. divízie. Od 6. 2. 1947 mjr. int. Dňom 15. 7. 1948 bol ustanovený za veliteľa tyla 4. divízie. Od 15. 4. 1949 premiestnený k veliteľstvu 9. div. v Nitre, neskôr v Trenčíne a Trnave ako prednosta intendancie. Dňom 3. 12.

pre funkciu prednostu intendancie tejto skupiny. Keď odchádzal kpt. Hovorka k V. skupine do neznámych pomerov, dal mu prednosta intendancie VI. skupiny za pomocníka najlepšieho hosp. dôstojníka od svojej intendancie, t. č. por. hosp. Važana.⁵¹

Asi koncom septembra ochorel por. hosp. Dudáš brušným týfusom a zomrel. Týmto prípadom ubudli od intendancie celkom štyria a to najlepší pracovníci.

Riadny chod služby sa však udržal a postupne sa zlepšoval.

Prednosta intendancie armády nariadil zhromaždenia prednostov intendancií skupín u veliteľstiev armády dvakrát týždenne a to v utorok a piatok.

Na zhromaždeniach informoval ich o taktickej a materiálnej situácii. Skupiny zase referovali o vlastnej situácii a predkladali požiadavky, ktoré boli na mieste vybavované. Takáto spolupráca a informovanosť o materiálnej situácii všetkých skupín a veliteľstva armády bola pre beh intendantnej služby veľmi prospešná a nevyskytli sa v nej napriek veľkým ťažkostiam a nedostatkom žiadne ani menšie závady vinou hospodárskeho personálu.

Starostlivosťou armády bolo doplňované zásoby jednotlivých skupín na úplne dávky alebo súpravy.

VI. skupina dostávala z intendantného skladu armády zásoby niektorých druhov proviantu ako zemiaky, liehoviny, múku, lušteniny ako aj niekoľko tisíc úplných dávok proviantu. Väčšia časť potreby chleba bola pečená v armádnych poľných pekárnach. Z materiálu bolo dodané starostlivosťou armády 500 párov opravených topánok a niekoľko sto nohavíc.

Odbery u armádneho intendantného skladu prevádzkal intendantný sklad VI. skupiny vlastnými dopravnými prostriedkami.

Zásobovanie jednotiek u VI. skupiny sa prevádzkalo nasledovne: Materiál bol odobraný jednotkami u intendantného skladu vlastnými dopravnými prostriedkami na poukaz intendancie. Opotrebované topánky vymieňal intendantný sklad na poukaz intendancie kus za kus.

Proviant bol rozvážaný intendantným skladom na sedem dní k jednotlivým hosp. správam podľa nariadenia intendancie.

Ovos si odoberali jednotky u intendantného skladu vlastnými dopravnými prostriedkami na poukaz intendancie.

Seno a slama bola nakupovaná z miestnych zdrojov starostlivosťou jednotlivých hosp. správ alebo int. skladu a jednotky si ho odviezli z miesta nákupu. Slamou vypomohla niekoľkokrát armáda. V tom prípade slama bola prevezená int. skladom k jednotke.

Chlieb bol odobraný z armádnych poľných pekární orgánom poľných pekární VI. skupiny dopravnými prostriedkami intend. skladu a rozvážaný k jednotlivým hosp. správam, vždy na 3 dni.

Mäso so odoberali jednotky denne u poľných jatiek. Po znížení dávky mäsa podľa nariadenia vel. armády spracovávali poľné jatky všetky vnútornosti a vydávali ich s mäsom nad náležitosť mäsa.

Posledné dva týždne nariadil prednosta intendancie armády povinné schôdze intendantov skupín u vel. armády len raz týždenne.

1949 povýšený do hodnosti pplk. int., s účinnosťou od 10. 4. 1954 bol povýšený do hodnosti plk. int. služby. Od 7. 11. 1951 intendant tyla 10. pešej divízie, od 9. 9. 1952 intendant oddel. náčelníka tyla veliteľstva 2. VO v Trenčíne, od 17. 9. 1958 náčelník vojenskej katedry Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre, od 21. 8. 1965 náčelník vojenskej katedry pedagogickej fakulty v Nitre. V r. 1971 prepustený do zálohy.

⁵¹ Kol. aut. *Dôstojníci a štáby*, c. d., s. 114.

26. októbra od 19,00 hodín do 17.00 hodín dňa 27. októbra 1944 musela VI. skupina prešťahovať int. sklad z Lipt. Revúc do Korytnice v dôsledku ohrozenia Lipt. Revúc výsadkovou jednotkou, ktorú vysadil nepriateľ na trig, 1533 Ploská na Veľkej Fatre a v dôsledku hroziaceho prerušenia jedinej hradskej Lipt. Osada – Staré Hory v samotnej Lipt. Osade. Zásoby boli prevezené až na väčšie množstvo zemiakov.

V riadení intendantnej služby za celý tento čas sa nevyskytli neprekonateľné ťažkosti a tým ani závary. Príčinou toho bolo neobyčajná obetavosť hospodárskeho personálu ako aj pre malý priestor častý osobný styk.

28. októbra 1944 sa však ukázalo, že všetko toto snaženie a obetavá práca intendantného personálu VI. skupiny bola márna, lebo bojujúce jednotky nemohli už využiť materiálne zaistenie, ktoré bolo vypracované nakoľko VI. skupina ako taká sa rozpadla. Zásoby museli byť odchádzajúcim vojskom do hôr rozobraté a zbytok spolu so vzorne vedenými účtovnými dokladmi a veľkou peňažnou hotovosťou spálené a zničené, aby sa nedostali do rúk nepriateľa.

S ľútosťou nad zmareným ideálom, materiálom a prebdetými nocami pri práci odchádzala hŕstka modrákov⁵² VI. skupiny po jednom do hôr, však hrdosťou nad vykonanou prácou a s čistým svedomím, že nie ich vinou boli porazení a nie bez meča.

Košice, 8. január 1948

mjr. int. Czayka Arnošt

J. KOZOLKA: BERICHT DES INTENDANTEN MJR. ERNEST CZAYKA ÜBER
DIE TÄTIGKEIT DER INTENDANZ DER VI. TAKTISCHEN GRUPPE WÄHREN
DES SLOWAKISCHEN NATIONALAUFGSTANDES

Die präsentierte historische Quelle gewährt einen Einblick in die Tätigkeit der Intendantur der Kommandantur des 2. Verteidigungsbezirkskommandos und nach der Umgestaltung der 1. Tschechoslowakischen Armee in der Slowakei, der VI. taktischen Gruppe während des Slowakischen Nationalaufstandes, die vom Amtsvorsteher Int.-Hptm. Ernest Czayka geleitet wurde. Czayka war Absolvent der Abteilung „B“ (Intendantur) der Militärischen Hochschule in Bratislava. Der veröffentlichte Bericht wurde von Intend.-Hptm. Ernest Czayka nach dem Zweiten Weltkrieg in Januar 1948 verfasst. Zu dieser Zeit hatte Czayka das Amt des Leiters der Intendantur der 10. Division mit Sitz in Košice inne. Der Auftraggeber des Berichts war der Befehlshaber des rückwärtigen (Versorgungs-) 4. Bezirks, Int.-Gen. Vojtech Danielovič. Der Bericht war ursprünglich gedacht als ein Teil einer umfassenden Darstellung der kämpferischen Tätigkeit der 1. Tschechoslowakischen Armee in der Slowakei während des Slowakischen Nationalaufstandes. Er sollte einen tieferen Einblick ermöglichen in die Armeetätigkeit im Bereich der verwaltungsbehördlichen Aufsicht der Truppen seit dem Ausbruch des Slowakischen Nationalaufstandes, als die 1. Tschechoslowakische

⁵² Mjr. int. Ernest Czayka pri použití pojmu „modráci“ mal na mysli príslušníkov intendantnej správy a hospodársko-proviantnej a odevnej správy, ktorí mali hodnotné výložky v tmavomodrej farbe. Dôstojníci intendantnej správy mali pomocné vyloženie (pololem) na konci výložky v červenej farbe. In Smernice pre nosenie vojenskej rovnošaty a rovnošaty Pracovného zboru Se-I. Príloha č. 3. Predpis vydalo MNO v r. 1940.

Armee in den 1. und 2. Verteidigungsbereich aufgeteilt war. Später, nach der Umformung der Armee in sechs taktische Gruppen (Heeresgruppen) und eine Luftwaffengruppe. Im Sammelwerk, in dem die Tätigkeit der Armee im Slowakischen Nationalaufstand eingehend geschildert werden sollte, waren selbstständige Kapitel vorgesehen, die einen Überblick über die einzelnen Dienststellen der Armee – darunter der Intendantur der VI. taktischen Gruppe, verschaffen sollten.

Zoznam použitej literatúry:

BOSÁK, Pavel. Organizácia 1. Československej armády na Slovensku. In *Stredné Slovensko 9. Spoločenské vedy. Zborník stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici*. Banská Bystrica : Stredoslovenské múzeum, 1990, s. 34-93.

CSÉFALVAY, František a kol. *Vojenské osobnosti dejín Slovenska 1939-1945*. Bratislava : VHÚ, 2013, 283 s. ISBN 978-80-89523-20-7.

FIDLER, Jiří – SLUKA Václav. *Encyklopedie branné moci Republiky Československé 1920 – 1938*. Praha : Libri, 2006, s. 298. ISBN 978-80-72772-56-8.

Kol. aut. *Důstojníci a štáby povstaleckej armády. Organizačná štruktúra 1. československej armády na Slovensku*. Banská Bystrica : Múzeum SNP, 1994, s. 114.

KOZOLKA, Jaroslav. Slovenská intendantská škola 1939/1940. In *Vojenská história*, č. 4, roč. 17, 2013, s. 98-111.

KOZOLKA, Jaroslav. Vysoká vojenná škola 1940-1942. I. časť. In *Vojenská história*, č. 3, roč. 19, 2015, s. 98, 104.

KOZOLKA, Jaroslav. Vysoká vojenná škola 1940-1942 II. časť. In *Vojenská história*, č. 4, roč. 19, 2015, s. 80-81.

LACKO, Martin. *Slovenské národné povstanie 1944*. Bratislava : Slovart, 2008, 224 s. ISBN -80-8085-575-8.

PAŽUR, Štefan. Organizácia a dislokácia Východoslovenskej armády. Technický zbor a dopĺňovanie početného stavu. In TÓTH, Dezider (ed.). *Generál Golian a jeho doba. Materiály z odborného seminára k 100. výročiu narodenia Jána Goliana v Banskej Bystrici 31. 10. 2006*. Banská Bystrica : M SNP, 2008, s. 160.

PAŽUROVÁ, Helena. *Východoslovenská armáda. Horúce leto 1944 na východnom Slovensku*. Banská Bystrica : M SNP, 2012, 343 s. ISBN 978-80-89514-05-2.

ŠTEFANSKÝ, Václav. *Armáda v Slovenskom národnom povstaní*. Bratislava : Nakladateľstvo Pravda, 1983, 103-111.